

Riczler Tamás ezredes:

KATONAI RENDÉSZETI KÉPESSÉG A KIKÉPZÉS TÜKRÉBEN

DOI: 10.35926/HSZ.2020.2.10

ÖSSZEFOGLALÓ: *A Magyar Honvédség Katonai Rendészeti Központ megalakításával új fejezet kezdődött a katonai rendészeti képesség fejlesztése terén. A cél egy nemzetközi műveletekbe integrálható katonai rendészeti funkciókat ellátó egység felállítása volt. A szervezet megújult feladatrendszeréhez új eljárásrendek is társultak. Az első lépések között kiemelt jelentőséget kapott a kiképzés szisztematikus felépítése.*

KULCSSZAVAK: *katonai rendészet, Magyar Honvédség Katonai Rendészeti Központ, kiképzés, katonai rendészeti képesség*

BEVEZETÉS

Az elmúlt közel negyed évszázad legnagyobb haderő-átalakítása kezdődött a Magyar Honvédség (MH) Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programja¹ (Zrínyi 2026 HHP) keretében. Ennek értelmében a haderő a kor biztonsági kihívásainak megfelelő felszerelésekkel, harceszközökkel és ehhez kapcsolódó új képességekkel bővül. A modernizációs folyamat időszerűségéhez és szükségességéhez nem férhet kétség – hiszen egybecsengenek a szövetségi elvárásokkal, szövetségi kötelezettségek teljesítésével. Már a Zrínyi 2026 HHP előtt is voltak törekvések olyan régi-új képességek fejlesztésére, amelyek nem kaptak kellő hangsúlyt a kétezres évek elején. Ilyen terület volt az MH katonai rendészeti képessége is.

A 2002-es prágai NATO-csúcsertekezlet jóváhagyta az úgynevezett Prágai Képesség-csomagot (PCC²) a modern hadviselés új katonai képességeinek fejlesztésére. Ennek keretében a tagországok kötelezettséget vállaltak, hogy négy képességterületen – vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris támadás elleni védelem; vezetésirányítási, kommunikációs és információfőlény biztosítása; a telepített erők interoperabilitásának és harci hatékonyságának növelése; a csapatok gyors telepíthetősége és működőképességük fenntartása³ – fejlesztik a haderejüket a Szövetség katonai erősítése érdekében. Az egyes tagországok határozott és konkrét politikai kötelezettségvállalást tettek a korszerű katonai képességek javítására.⁴

¹ 1298/2017. (VI. 2.) Korm. határozat a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program megvalósításáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A17H1298.KOR&txtreferer=00000001.txt> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 22.)

² Prague Capabilities Commitment.

³ Ezek: a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris támadás elleni védelem; a vezetésirányítási, kommunikációs és információfőlény biztosítása; a telepített erők interoperabilitásának és harci hatékonyságának növelése; a csapatok gyors telepíthetősége és működőképességük fenntartása. Siposné Kecskeméthy Klára: Partnerség a békéért. 29. http://real.mtak.hu/13646/1/13646_real.pdf (Letöltés időpontja: 2019. 11. 23.)

⁴ Siposné Kecskeméthy Klára: NATO-csúcstalálkozó az elrettentés és a védelem jegyében. (Varsó, 2016. 07. 08–09.) Hadtudomány, 2017/1–2., 115. http://real.mtak.hu/54740/1/HT_2017_114_126_u.pdf (Letöltés időpontja: 2020. 01. 22.) DOI: 10.17047/HADTUD.2017.27.1–2.114

A rendészeti képesség fejlesztése már a csúcstalálkozót követően is előtérbe került mint szövetségi hiányképesség. Az MH részéről többek között felmerült – az önállóan alkalmazható harci támogató és harci kiszolgáló-támogató alegységek keretén belül – egy század erejű, NATO-műveleti feladatok ellátására képes katonai rendész (MP⁵) alegység felállításának vizsgálata.

A katonai rendészet fejlesztése azonban az objektív körülményeket figyelembe véve⁶ nem hozta meg az áttörést. Bár a kiképzések és a felkészítések 2005 szeptemberétől elkezdődtek, a kijelölt alakulat azonban nehezen tudta összeegyeztetni az új tervezett feladatrendszert az alaprendeltetéséből adódó feladataival. A szakmai megosztottság továbbra is fennállt.⁷

A SZAKMAI FEJLŐDÉS ÚTJÁN

A szükséges szakmai bázis az MH vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrségdandár Maléter Pál Rendészászlóaljában koncentrált. Innen indultak 2011 után azok a – szövetségi doktrínák alapján meghatározott feladatrendszert figyelembe vevő – katonai rendészeti rész-képesség-fejlesztési törekvések, amelyek elmozdították a szakmát a holtpontról. A rendészászlóaljba 2012 első negyedében integrálódtak először a gépjárműbaleseti helyszínelési feladatok,⁸ ami túlzás nélkül mérföldkövet jelentett. Hátráltató tényezőként merült fel, hogy ebben az időben megosztott volt a rendészeti feladatok ellátása. A rendészászlóalj mellett több, helyőrségi feladatokat ellátó kisebb, önálló rendész-, illetve komendánsalegység is működött.⁹ A feladatok ellátásának színvonala eltérő volt, ami leginkább a katonai rendészeti intézkedéseknél volt érzékelhető és kimutatható. Összevont képzésekkel és a vezérkari katonai rendészeti járőrfeladatok ellátásával a rendészászlóalj igyekezett rámutatni a hiányokra, de az előrehaladás nehézkes volt. A katonai rendészeti szakbeosztást ellátó és az eseti jelleggel katonai rendészeti szolgálatot ellátó (helyőrségi) állomány felkészültsége és alkalmazhatósága jelentősen eltért. Sok esetben a rendészjárőri szolgálatokat más beosztásuk mellett látták el a katonák, havi pár alkalommal, így a képességük szinten tartása lehetetlen volt.

2014-től tovább növekedett a nemzetközi igény a Magyar Honvédség katonai rendészeti képességeinek fejlesztésére, és az MH vezetése egyetértett azzal, hogy ezt a korlátozott képességet ki kell mozdítani az akkori állapotából, ami nem felelt meg sem a hazai, sem a nemzetközi elvárásoknak.

A törekvések az alábbiak voltak:

- MP-területen részvétel nemzetközi doktrinális munkacsoportokban;
- a szerepvállalás erősítése a V4-ek európai uniós harccsoportja (V4 EU BG¹⁰) MP-moduljában;

⁵ Military Police.

⁶ Az MH 25/88. Könyvű Vegyes Zászlóalj 3. gyorsreagálású százada lett kijelölve.

⁷ 57/2006. (HK 8.) HVKF intézkedés a korlátozott katonai rendőri képességek kialakításáról (a 9. § értelmében más alegység látta volna el hazai területen és nemzetközi területen a feladatokat).

⁸ Kezdetben csak Budapest helyőrségben volt így, és csak 2016-ban vált országos hatáskörűvé.

⁹ Az alegység/részleg alapvetően a Helyőrség-támogató Parancsnokság részét képezte.

¹⁰ Visegrad Four European Union Battle Group.

- többnemzeti katonai rendész zászlóaljban, illetve nemzetközi katonai rendész egységben (MNMPBAT/IMPU¹¹) történő részvételi lehetőségek vizsgálata;
- csatlakozás a NATO Katonai Rendész Kiválósági Központjához (NATO MP CoE¹²) és magyar képviselő delegálása a Központba;
- kapcsolatfelvétel a NATO SP CoE¹³ szervezettel;
- Magyarország területén országos hatáskörű centralizált, a korábbi évektől hatékonyabb, szakszerűbb, egységes vezetési rendben történő feladatellátást biztosító, gyorsreagálású képességgel és azonos szemlélettel rendelkező önálló katonai rendész egység kialakítása;
- politikai és katonai vezetői döntés függvényében katonai rendőri nyomozati tevékenység (résztevékenység) ellátásának előkészítése hazai területen.

További célként merült fel műveleti területen történő, nemzetközi szabályzóban meghatározott követelményeknek megfelelő katonai rendészeti/rendőri feladatok ellátása – a Magyarország területén végzett alaprendeltetési feladatokon túl – olyan személyi állománnyal, amely rendőrségi bűnügyi technikus (bűnügyi helyszínelő), valamint gépjárműbaleseti helyszínelő képesítéssel rendelkezik. Felmerült a hálózatellenes tevékenységek felderítésében történő részvétel is a fegyverfelderítési csoport (WIT¹⁴) tagjaként.

A korlátozott katonai rendészeti képességek miatt műveleti területen a magyar kontingens katonáival szemben – azok normasértései esetén – egy másik országbeli, a magyar Tartományi Újjáépítési Csoport (PRT¹⁵) kontingensei esetében például horvát katonai rendőrök intézkedhettek. Nem volt a missziós helyszíneken olyan felkészített erő, amely az MH érdekeit megfelelően képviselte volna az esetek azonnali kivizsgálása során, így a normasértéseket nem tudtuk „saját belügyként” kezelni.

A fentiek figyelembevételével 2016. március 1-jén – a rendészzászlóalj szakmai bázisán – megalakult az MH Katonai Rendészeti Központ (MH KRK) mint dandár jogállású országos hatáskörű szervezet. Feladatait hét alkalmazási körzetben, Budapesten, Debrecenben, Szolnokon, Hódmezővásárhelyen, Kaposváron, Győrben és Székesfehérváron látja el.¹⁶

A megvalósuló strukturális fejlesztések (centralizáció) és a nemzetközi munkacsoportban történő képviselet mindenképpen előrelépés volt. Egyrészt a doktrinális kidolgozómunka rálátást engedett a nemzetközi „trendekre”, ezáltal elősegítette a szakmai felzárkózást. A nemzetközi tapasztalatok alkalmazása és beépítése a kiképzési eljárásokba új impulzusként érte a rendészállományt, és közvetlen ráhatást gyakorolt a szakmai fejlődésre. Másrészt nem elhanyagolható tény, hogy a szervezet korszerűsítése költséghatékonyan történhetett.

¹¹ Multinational Military Battalion/International Military Police Unit.

¹² NATO Military Police Centre of Excellence.

¹³ NATO Stability Policing Centre of Excellence. NATO-meghatározás szerint a Stability Policing fogalom jelentése: rendőrséggel kapcsolatos tevékenységek, amelyek célja a helyi rendőrség megerősítése vagy ideiglenes lecserelése annak érdekében, hogy hozzájáruljanak a közrend és a biztonság, a jogállamiság és az emberi jogok helyreállításához és/vagy fenntartásához. <http://www.nspcoe.org/about-us/what's-sp> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 22.)

¹⁴ Weapons Intelligence Team.

¹⁵ Provincial Reconstruction Team.

¹⁶ A 32/2017. HM KÁT–HVKF együttes intézkedés 2. sz. mellékletében jelöli ki az alkalmazási körzetek határait.

A KIKÉPZÉSI STRUKTÚRA KIALAKÍTÁSA

„Az MH – a feladatrendszerének végrehajtásához a Nemzeti Biztonsági Stratégia, a Nemzeti Katonai Stratégia, az MH Összhaderőnemi Doktrína alapján kidolgozott – Ország Fegyveres Védelmi Tervvel és úgynevezett eshetőségi tervekkel rendelkezik. A tervek alapján a HM szerveinek és az MH szervezeteinek különböző küldetések (missziók) sikeres teljesítésére kell képesnek lenniük. A küldetések (missziók) teljesítése az MH legfontosabb feladata békeidőben és háborúban egyaránt. A küldetések (missziók) műveletekből, a műveletek pedig feladatokból állnak. A küldetés (misszió), a művelet és a feladatok közötti kapcsolat megértése – különösen a kiképzés szempontjából – azért fontos, mert a katonákat és a katonai szervezeteket (kötelekeket) feladatok végrehajtására kell képessé, alkalmassá tenni a szakmai felkészítés, azon belül is a kiképzés útján.”¹⁷

A magyar katonai rendészet legalapvetőbb kihívása, hogy míg nemzetközi szinten az MP-feladatok jól körülhatárolható katonai rendőri feladatokat jelentenek, addig Magyarországon a jogi szabályzások sajátosságai gátat vetnek a teljes spektrumú feladatrendszer adaptálásának. A hivatalos NATO-terminológia szerint „a katonai rendőrség olyan katonai erő, amelynek felelőssége a törvények végrehajtásában és a rend fenntartásában nyilvánul meg, emellett műveletek során a doktrinális funkcióiból eredő támogatást nyújt”.¹⁸ Ebből is látható, hogy a katonai rendőrség/rendészet nem egyenlő a civil rendőrséggel. Talán a legjobban úgy jellemezhető, hogy az a civil rendőrség – az adott ország jogszabály keretei által határolt – katonai vetülete. A másik aspektus – ami leginkább a kiképzésben jön elő – a klasszikus katonai és a katonai rendőri szemléletmódok közötti eltérés. A katonai kiképzések, feladatellátások alaptézise az ellenség semlegesítése a műveleti cél érdekében. A rendvédelmi, rendőrségi (rendészeti) feladatok során ezzel szemben nem ez az elsődleges feladat, hanem a prevenció és az intézkedések révén az igazságszolgáltatásnak történő átadás. Krízishelyzetek kezelésében hatványozottan érvényesül a mentális felkészítés fontossága. Természetesen a katonai szerepkörből adódóan nem ilyen tiszták a határok, de az attitűdbeli különbség érzékelhető.

Az MH KRK kiképzési tervezésének összetettsége a fentiekből adódik. Egyszerre kell tartalmaznia a kötelezően előírt katonai szakkiképzési területeket és ezzel párhuzamosan az új, előremutató, teljes spektrumú katonai rendészeti/rendőri szerepkör kihívásaira is tudnia kell felkészítenie.

A kiképzés céljának az egység/alegység által az ország fegyveres védelmében betöltött szerepére és a szövetségi feladatok ellátására kell összpontosítania. De mi is a katonai rendészet jelenlegi rendeltetése és feladata?

A jelenlegi jogi környezetben „a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről” szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 54/A. § az alábbiakat határozza meg:

„(1) A katonai rendészet rendeltetése a katonai rend és fegyelem fenntartása, valamint a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium, a honvédelemért felelős miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozó szerv és a Honvédség tevékenységének rendészeti biztosítása, továbbá az e törvényben meghatározott rendészeti feladatok ellátása.

¹⁷ Ált/24 MH Kiképzési Doktrína 1. kiadás, I. kötet, 2013.

¹⁸ NATO által meghatározott és 2019 augusztusában jóváhagyott definíciót a szerző fordította magyarra.

(2) A katonai rendészet feladata

- a) a Honvédség állományának ellenőrzése a katonai fegyelem megtartása érdekében,*
- b) közreműködés a Honvédség feladatrendszerébe kapcsolódó közúti, vasúti, vízi és légi szállítások biztosításában,*
- c) a Honvédség személyi állományát vagy gépjárműtechnikai eszközeit érintő közúti közlekedési balesetek helyszínelése,*
- d) katonai rendészeti ellenőrző-áteresztő pontok működtetése,*
- e) a Honvédség tevékenységével összefüggő forgalomszabályozás,*
- f) a Honvédség – Magyar Honvédség parancsnoka által meghatározott – rendezvényeinek rendészeti biztosítása; a rendezvényről a rendőrséggel előzetesen egyeztetni kell, ha az a honvédelmi szervezetek által használt objektum területén kívül kerül megrendezésre,*
- g) a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium állami vezetőinek, a Magyar Honvédség parancsnoka és helyettesei, valamint kijelölt vendégeik személyi kísérése,*
- h) a Honvédséget érintő érték-, pénzszállítások kísérésének fegyveres biztosítása,*
- i) a gyakorlatok, lövészetek, kiképzések, tábori elhelyezési körletek rendészeti ellenőrzése és szükség szerinti biztosítása,*
- j) a Honvédség személyi állományával szemben eljáró szervekkel való együttműködés,*
- k) részvétel a Honvédség által kiemelten védendő létesítmények őrzés-védelmében,*
- l) hazai és műveleti területen más országok katonai rendész, katonai rendőr állományával történő együttműködés és feladatellátás, valamint*
- m) a jogszabályban meghatározott további feladatok ellátása.”¹⁹*

Az MH KRK szervezeti és működési szabályzata rendelkezik az alábbiakról:

„A költségvetési szerv alaptevékenységének kormányzati funkciók szerinti megjelölése:

- a) védelmi képesség fenntartása, fejlesztése, honvédelmi felkészítés;*
- b) nemzetközi katonai és rendészeti szerepvállalás béketámogató és válságkezelő műveletekben;*
- c) egyéb rendészeti, bűnüldözési tevékenységek.”*

Továbbá:

„Az MH KRK alaptevékenysége:

Magyarország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme, nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenység végzése.”²⁰

A fenti hivatkozott pontok megadják a kiképzési és a felkészítési feladatok kereteit. Tervezéskor a hatályos MH Kiképzési Doktrínát és az MH parancsnokának Éves Kiképzési Intézkedésében meghatározottakat kell originálnak tekinteni.

Látható azonban, hogy önmagában már ezeknek az alaprendeltetésű feladatoknak a kibontása is jelentős kiképzési óraszámra jár. Ha hozzávesszük még a kötelezően előírt alap katonai szakágakat és egyéb olyan kiképzési ágakat, amelyek fajsúlya megalapozza a későbbi feladatellátás színvonalát (speciális lövészetek, vezetéstechnikai tréningek, helység harc, intézkedéstechnika, közelharc, személyvédelem stb.), akkor érezhető, hogy óraszámra leve-

¹⁹ 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100113.tv> (Letöltés időpontja: 2019. 11. 25.)

²⁰ A 3/45. számú MH Katonai Rendészeti Központ Szervezeti és Működési Szabályzata 1.2.1.(1) pont.

títve extrém leterheltséget jelent a személyi állománynak. A kiképzési feladatokat a központ parancsnoka – a szervezet felé támasztott, adott évre szóló elvárásokra figyelemmel – Éves Kiképzési Intézkedésében rögzíti.

A kiképzés tervezésekor figyelembe kell venni azt a tény is, hogy a személyi állomány jelentős része napi 24 órás szolgálatot lát el, szolgálatteljesítési időkeretrendszerben. Legyen ez biztosító rendészeti szolgálat, ör- és ügyeleti szolgálat, katonai rendészeti járőrszolgálat vagy egyéb rendészeti biztosítás. Az általánosan ismert mondás, miszerint „*az idő pénz*”, a (rendészeti) kiképzés esetében így módosítható „*az idő a legnagyobb érték*”. Hiszen az alaprendeltetésű és az előre nem tervezhető váratlan feladatok mellett minden kiképzésre fordított időt nagyon meg kell becsülni. Az időkeretknél pontosan tervezésre kerül a kiképzésre (valamint szolgálaton kívüli egyéb elfoglaltságra) fordítható idő, mindemellett tekintettel kell lenni a szabályzóknak megszabott maximális (túl)óraszámra is. Az utólagos módosítások a rendszert alapjaiban mozgatják meg, és túlnyomórészt csak a tervezett foglalkozások „kárára” valósíthatók meg.

A jelenleg érvényben lévő szakkiképzési program egyes részei átdolgozásra szorulnak, hiszen a legutolsó jogi szabályozó²¹ 2016-os megjelenése óta eltelt időben sok behatás és új kihívás érte a szakmát. Az egyes kiképzési területek új hangsúlyt kaptak (pl. személyvédelem), amelyeket a kiképzési program keretében is meg kell jeleníteni. Mint minden kiképzéssel, képzéssel foglalkozó előírásnak ebben is alapvetően pontosan meg kell határozni az elérendő célokat, követelményeket és módszereket, amelyek alkalmazásával a kiképzési célok maximálisan elérhetőek és végrehajthatók.

A KATONAI RENDÉSZETI KIKÉPZÉS ÁLTALÁNOS ELVEI

A rendészeti szakállomány egyéni, illetve a rendészalegységek kiképzése az alábbi fő komponensekből tevődik össze:

- alapkiképzés (egységes alapkiképzés keretén belül);
- szakalapozó kiképzés;
- szakkiképzés;
- előmeneteli, át- és továbbképzés, illetve tanfolyamrendszerű képzések;
- kötelező kiképzés;
- szinten tartás.

Az MP-kiképzések során négy szintet különböztetünk meg.

I. szint. Az egységes alapkiképzést követően az első találkozás a rendészeti alapokkal a szakalapozó kiképzés keretében történik. Az ismeretanyag összeállítása során az alapvető szabályzók és jogi hátterek elsajátítása a cél. A szakalapozó kiképzést az MH KRK kb. 4 hét időtartamban hajtja végre, annak eredményes zárása után további kb. 2 hét szakkiképzésre kerül sor. Az elsajátított rendészeti alapképesség itt két irányba ágazik szét. Egyrésztől a biztosító rendészeti feladatok, másrésztől a katonai rendész járőri feladatok kapnak jelentősebb hangsúlyt. Ez függ attól, hogy a rendész a szervezeten belül melyik alegység keretében lát el szolgálatot. Az átjárhatóság biztosított, mert a szakkiképzés adott szakirányát a későbbi

²¹ 6/2016. (II. 18.) HM utasítás (HK 3.) a katonai rendészeti feladatok centralizált ellátásával összefüggő szerkezetátalakítás egyes feladatairól és egyes honvédelmi miniszteri utasítások módosításáról. 243–251. <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2016/3.pdf> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 25.)

beosztásváltás során is elvégezheti. A szakvizsga megléte nélkülözhetetlen, hiszen ezzel biztosítható a törvényes és a szakszerű szolgálatellátás.

II. szint. Az előmeneteli, az át- és továbbképzés, illetve a tanfolyamrendszerű képzések olyan moduláris képzések, amelyek az alegységek szakmai kompetenciájának elmélyítésére szolgálnak. A szolgálati feladatok csoportosításai további kiképzési – egymásra épülő – alrendszereket tartalmaznak; például gépjárművezetői alapképzés, speciális vezetési tréningek, megkülönböztető jelzés használatával kapcsolatos vezetési gyakorlatok, technikai oszlopkísérések, delegációkísérési képzés, gépjárművezető-oktató képzés. Ezek a moduljellegű képzések – együttműködés keretében – sok esetben hathatós rendőrségi vagy más szervezet által nyújtott segítséggel valósulnak meg. Ilyen például a gépjárműbaleseti helyszínelő képzése, bünyügyi alapképzés, bünyügyi technikus képzés, szolgálati kutyás vezetői vagy akár a fent említett egyes gépjárművezetői vagy személyvédelmi képzés. A szakterületek közötti átjárhatóságra itt is lehetőség van, amennyiben a szükséges modulvizsgákkal a rendész rendelkezik. Az ismeretek frissítése és szinten tartása rendszeres szakmai fórumokon, továbbképzéseken valósul meg.

III. szint. A modulok során megszerzett tudás az alegység szintű kötelékképzésben csúszosodik ki. Ez vagy az adott szervezetszerű alegység kötelékképzéseként – jellemzően az MHPK éves kiképzési intézkedésében meghatározottak végrehajtására –, vagy alkalmi csoportok kialakításával hajtható végre. Az alkalmi kötelékek a várható MP-feladatok ellátására célirányosan összeállított művelti csoportok. Általánosságban a csoportok tartalmazhatnak gépjárműbaleseti helyszínelői, bünyügyi technikus, személyvédelmi, rendészjárőri, szolgálati kutyás járőri, biztosító rendész elemeket, a feladat jellegének megfelelő súlyozással.

IV. szint. Az emelt szintű rendészeti képzés koncepciója jelenleg kidolgozás alatt van.²² Az adott szakterület legjobban képzett tagjai részére alkotott „elitképzés”; olyan motivációs jellegű, speciális kiegészítő felkészítéseket tartalmaz, amelyet a mindennapi rendészeti szakfeladatok ellátása nem igényel, de jól kiegészítheti azokat. Ezek a felkészítések további lehetőségeket nyújthatnak a későbbi katonai karrierjük során, akár a honvédség más szegmensében is. A képzésre kiválasztott állomány példaértékű hozzáállásával, emelt szintű képzésével, fizikai felkészültségével motivációt jelent az állomány többi tagja számára.

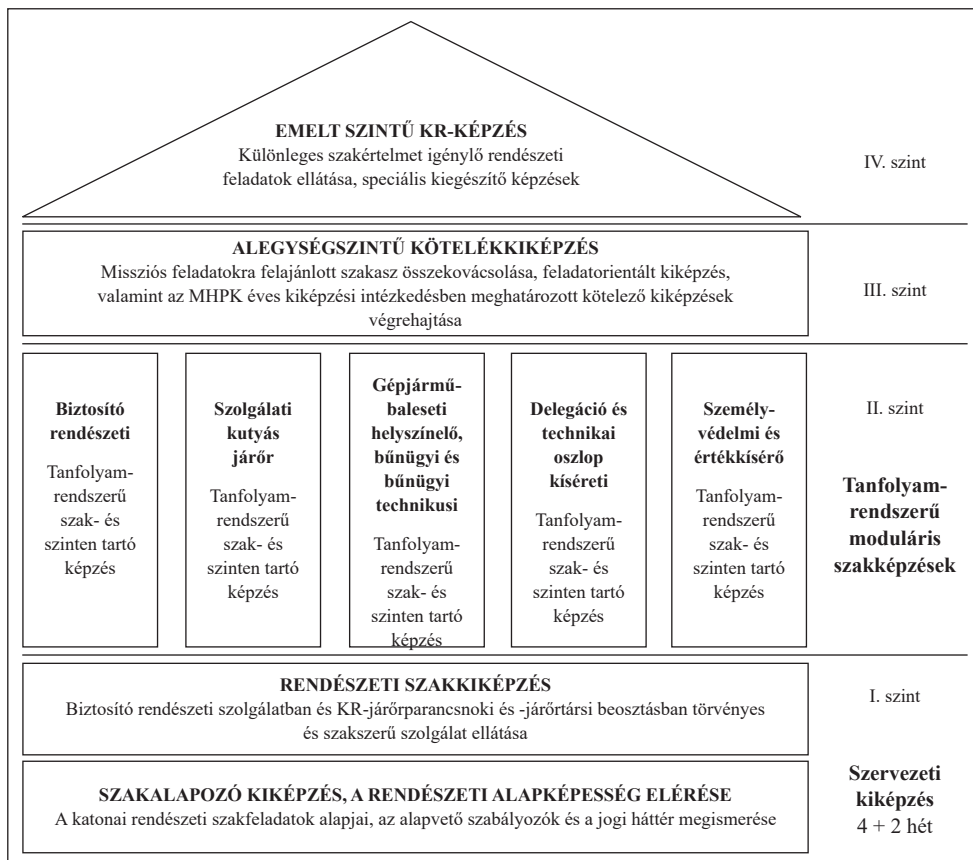
A szintek kialakításánál alapvető követelmény, hogy az egymásra épülő ismeretekkel fokozatosan megfelelő perspektívát kell nyújtani a személyi állománynak a szakmai fejlődésre. Fent kell tartani a képzések rendszerében a szakmai megújulás lehetőségét akár nemzetközi, akár más testület által tartott hazai képzésekkel, például rendőrségi, vagy külföldi, a NATO MPCOE és a NATO SP COE által tartott tanfolyamokon történő részvétellel.

A LEGÉNYSÉGI ÁLLOMÁNY KÉPZÉSE, KIKÉPZÉSE

Az elvi ábra gyakorlatba történő átültetése a legénységi állománynál az alapoktól történő építkezéssel a kísérleti pilotprogram keretében végrehajtott modellezés értelmében zökkenőmentesen kivitelezhető. Látható, ahogy nyílik a kiképzési spektrum. Épül a rendészkatona szakmai repertoárja és bevetetősége.

Az alapvető problémát a legénységi állomány esetében a fluktuáció okozza. Cél minden esetben a toborzás, a kiképzés és a megtartás folyamatának erősítése. Fontos, hogy a hon-

²² 2019-ben kezdeti lépésként emelt szintű intézkedéstaktikai képzésen és speciális lövészeteken vett részt az állomány, de az egyéb soron kívüli szolgálati feladatok behatárolták a képzéseket.

1. ábra A képzések elvi vázlata (Szerkesztette a szerző)

védelem ügye iránt elkötelezett fiatalok célcsoportként jól legyenek körülhatárolva és megszólítva. A jelentkezőben az adott rendészeti szaktevékenységről alkotott kép a valóságot tükrözze, és a kiképzések során megtalálja elvárásait. A megtartás érdekében a kiképzéssel kapcsolatos visszacsatolások nélkülözhetetlenek, és értékelésük után figyelembe vehetők lehetnek a jobb hatásfok eléréséhez. A folyamatos és változatos kiképzés elsődleges szempont, hiszen így alakítható ki szakmai „mélység”. A szolgálati feladatok ellátása során beépülő szakmai tapasztalatok hozzásegítik a legénységi állományt a szervezet iránti lojalitása erősítéséhez és az alakulatnál tervezett jövőképeinek kialakításához. Jellemző, hogy az altiszti állománykategóriára jelentkező legénységi állomány elhivatott és hosszú távra tervez.

AZ ALTISZTI ÁLLOMÁNY KÉPZÉSE, KIKÉPZÉSE

A katonai rendészeti altiszti állomány képzésének kezdeti állomása az ötszintű altisztképzési modell második helyén szereplő altiszti alaptanfolyam. Ez az MH Altiszti Akadémián végrehajtható tanfolyam elérhető mind a civil életből (18 hét időtartamban²³) jelentkező, mind

²³ A 18 hét tartalmazza a hathetes egységes alapkiképzést is.

az adott szervezettől érkező legénységi állomány számára (12 hét). Erre épül rá a rendészeti szakmai modul, amely már a kijelölt szervezetnél, az MH KRK bázisán történik a szakmai felelős²⁴ által kidolgozott képzési programban meghatározott óraszámban és időintervallumban (20–24 hét).

Az alap- és a 600 órás rendészeti szakmai modul végére elerendő cél a szükséges katonai rendészeti altiszti kompetenciák és a széleskörűen alkalmazható szakmai ismeretek megalapozása, valamint az MH leendő rendészeti altisztjeit a beosztásból adódó megfelelő szintű vezetői tevékenységekre való felkészítése.

A végzett rendészeti altisztek az általános rendészeti kiképzési modell tanfolyamrendszerű szintjén csatlakozhatnak be (II. szint) a kiképzési folyamatba, és további speciális szakbeosztásukhoz szükséges felkészítéseken vehetnek részt (lásd 1. ábra).²⁵

A TISZTI ÁLLOMÁNY KÉPZÉSE, KIKÉPZÉSE

Jelenlegi helyzetben a katonai rendésszé válás legszűkebb keresztmetszete a tiszti állomány képzése. Volt időszak, amikor komplett korosztály hiányzott a szakmai szintekből. Amíg az MH KRK-hoz érkező tiszt elsajátítja a szükséges kompetenciákat, addig nem tud belefolyani a szakmai munkába. Előképzettsége (főiskolai előismeretei) minimálisak, hiszen ilyen szakirány nincs. Felzárkóztatásuk hosszú időt vesz igénybe. Mindemelllett a rendszerben hatalmas potenciál van. A Nemzeti Közszerületi Egyetem magában hordozza mind a Rendészettudományi Kar, mind a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar szellemi bázisát. Érdemes lenne elgondolkodni és kimunkálni először egy olyan egyetemi/főiskolai tantervbe épülő képzést, amiből a későbbi katonai rendész szakmát választó hallgatók profitálni tudnának. Természetesen a szükséges létszám nem túl nagy, évente maximum kettő–négy fő. A képzésük során azonban a létszámuk kiegészülhet a már rendszerben lévő aktív állományval is. A megszerzett tudás – ha a kibocsátást követően azonnal nem is, de – hosszú távon, a karrier előrehaladtával lehetőséget adna a katonai rendészethez történő zökkenőmentes csatlakozáshoz és beilleszkedéshez.

ELŐREMUTATÓ TÖREKVÉSEK

A magyar jogszabályrendszer még csak részben terjed ki a katonai rendészet katonai rendőri szerepkörben történő alkalmazhatóságára. Amennyiben a politikai és a katonai felső vezetői szándék is összhangba kerül, akkor a bűnügyi nyomozati rendszer hierarchiájában is szerepet tudna vállalni. Ez a folyamat elősegítené, hogy katonai rendészeink nemzetközi környezetben is végezhesenek MP-feladatokat. Erre van már szakmai igény. A 2015. novemberi, sok áldozattal járó párizsi terrortámadás óta Budapest kiemelt közterületein – például a főbb turisztikai célpontok és egyes nagyobb sportesemények környékén – a lakosság szubjektív biztonságérzetének erősítése érdekében a katonai rendész járőrök is gyakrabban jelennek meg. A fokozott közterületi járőrözés során a rendészek több esetben kerültek olyan helyzetbe, amikor lélektani és kommunikációs, mélyebb jogi és bűnügyi ismeretekkel (büntetőjog, szabálysértési jog, büntetőeljárás jog, kriminalisztika stb.) felvértezve könnyebben kezelhettek volna bizonyos szituációkat. A jelenleg hatályos hon-

²⁴ A katonai rendészet vonatkozásában a szakmai felelős az MHP hadműveleti csoportfőnöke.

²⁵ A felkészítések alatt – részfoglalkozásokon – gyakorolni tudják a megszerzett módszertani ismereteiket, jártasságukat, készségüket.

védelmi törvény több pontja is érint olyan eseteket, amikor a katonai rendésznek el kell járnia polgári személlyel szemben is, ami eltér a korábbi gyakorlattól, és a külön speciális felkészítést vetíti előre.

A Hvt. 54/B. (3) pontja szerint: „a katonai rendész jogosult a Honvédség személyi állományába nem tartozó, szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt felszólítani a szabálysértés abbahagyására. A felszólítás sikertelensége esetén haladéktalanul értesíti a legközelebbi rendőri szervet, annak kéréséig a tetten ért elkövetőt visszatarthatja.

(4) A katonai rendész az (1) bekezdés a), e) és f)²⁶ pontja szerinti esetekben a Honvédség személyi állományába nem tartozó személyekkel szemben is jogosult intézkedéseket fogantatosítani.

(5) A katonai rendész a katona által elkövetett vagy a katona sérelmére elkövetett bűncselekmény esetén a nyomozó hatóság kéréséig a helyszínt biztosítja, a katonát és a Honvédség személyi állományába nem tartozó tetten ért elkövetőt a helyszínen visszatartja.”²⁷

Ezt a vonalat erősíti a Hvt 58/A. § szerinti rész. Ennek értelmében „a katonai rendész feladata ellátása során igazoltathatja azt a honvédelmi szervezetek által használt objektum területén vagy annak közvetlen környezetében tartózkodó – a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény hatálya alá nem tartozó – személyt, akinek a személyazonosságát a Honvédség rendeltetészerű tevékenységének rendészeti biztosítása érdekében, az ott tartózkodása jogszerűségének tisztázása céljából kell megállapítani. A katonai rendész – ha lehetséges – az igazoltatás során együttműködik a rendőrséggel.”²⁸

A nem a honvédség személyi állományába tartozókkal szembeni magatartás, kommunikáció kiemelt jelentőségű, hiszen akaratlanul is általánosít a civil személy, és a benyomásait az MH-ra vetíti ki. Ezeknél az eseteknél segítséget jelent a rendőrségtől érkező tiszti, altiszt állomány rendőri képzettsége, akik ez irányú személyes tapasztalataikat át tudják adni a KRK katonáinak.

A fent hivatkozott Hvt. változásai indikálták, hogy 2019 őszétől a rendészeti ismeretek szélesítése érdekében az Adyligeti Rendészeti Szakgimnázium speciális bűnügyi alapfelkészítést tartson az MH KRK kijelölt állományának.²⁹

A legnagyobb előrelépés a személyvédelmi és az intézkedéstaktikai eljárások elsajátításában történt. Kiváló kiképzőkkel bővült az állomány, akik rendszeres továbbképzéseken vesznek részt többek között például a Készenléti Rendőrségnél.

A képzési rendszer kiegészítéseként a Rendőrségi Oktatási Kiképző Központ (Dunakeszi) égisze alatt számos katona végzett bűnügyi technikus tanfolyamot és tett le a rendőrségi kritériumoknak megfelelő vizsgát. Az itt szerzett tudás és tapasztalat viszont annyit ér, amennyit a gyakorlatban alkalmazni tud. A képzés keretében a katonai rendészek betekintést kaptak a bűnügyi helyszínelés és az általános nyomozati eljárások rejtelmébe, ám ezeket a jelenlegi jogszabályi háttér mellett leginkább a művelési területeken MP szakmai beosztást ellátó állomány mellett tudják kamatoztatni.

²⁶ Ezek: a) forgalomirányítás, b) helyszínbiztosítás, f) területzárás.

²⁷ Hvt.: i. m. 54/B. § (3), (4), (5).

²⁸ Hvt.: i. m. 58/A. §

²⁹ Markovits Szilvia őrmester: Gyilkossági nyomozásból jeles. Honvedelem.hu, 2019. 12. 05. <https://honvedelem.hu/galeriak/gyilkossagi-nyomozasbol-jeles> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 05.)

KÖVETKEZTETÉSEK

A felsorolt szakmai érvek alapján látható, hogy az MH katonai rendészeti képessége fejlődési fázisban van. A további előrelépéshez meg kell találni a magyar jogrendszerben azokat a kapcsolódási pontokat, amelyek lehetővé teszik a szakmai kompetenciák gyakorlati alkalmazását is.

A legénységi és az altiszti képzés mellett meg kell találni a jövőben a rendésztszti képzés alapjainak lehetőségét is. A képesség gyorsabb fejlesztése érdekében növelni kell az átjárhatóságot a Honvédség és a rendvédelmi szervek között. Ez természetesen a jelenlegi feltételrendszerek tükrében egyirányúnak tűnik, de létszamarányukat tekintve nem érint jelentős állományt, a katonai rendészet számára viszont előrelépés.

Hazai viszonylatban tovább kell erősíteni a rendőrséggel közös szakmai gyakorlatok és képzések rendszerét. Szorgalmazni szükséges a szorosabb együttműködést a rendvédelmi szervezetekkel a közös rendezvények, biztosítási feladatok ellátása során – kiemelten a nagyobb nyilvánossággal járó, civil érintettségű rendezvényeken –, erre az azonos kiképzési alapok jó lehetőséget biztosítanak. Több országban járható út, hogy a szakképesítést szerzett katonák gyakorlati tapasztalataikat a rendőrségnél szerzik meg, és utána kamatoztatják azt a haderő érdekében.

Látható, hogy több lehetőség és út is kirajzolódhat, ami külön vizsgálat és tanulmány tárgyat képezheti a jövő katonai rendészei számára.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1298/2017. (VI. 2.) Korm. határozat a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program megvalósításáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A17H1298.KOR&txtreferer=00000001.txt>
2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100113.tv>
- 32/2017. HM KÁT–HVKF együttes intézkedés, 2. sz. melléklet.
- 57/2006. (HK 8.) HVKF intézkedés a korlátozott katonai rendőri képességek kialakításáról.
- 6/2016. (II. 18.) HM utasítás (HK 3.) a katonai rendészeti feladatok centralizált ellátásával összefüggő szerkezetátalakítás egyes feladatairól és egyes honvédelmi miniszteri utasítások módosításáról. <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/13/PDF/2016/3.pdf>
- A 3/45. számú MH Katonai Rendészeti Központ Szervezeti és Működési Szabályzata.
- Ált/24 MH Kiképzési Doktrína 1. kiadás, I. kötet, 2013.
- Markovits Szilvia: *Gyilkossági nyomozásból jeles*. Honvedelem.hu, 2019. 12. 05. <https://honvedelem.hu/galeriak/gyilkossagi-nyomozasbol-jeles>
- NATO Stability Policing Centre of Excellence. <http://www.nspcoe.org/about-us/what's-sp>
- Siposné Kecskeméthy Klára: *NATO-csúcstalálkozó az elretentés és a védelem jegyében. (Varsó, 2016. 07. 08–09.)* Hadtudomány, 2017/1–2. http://real.mtak.hu/54740/1/HT_2017_114_126_u.pdf, DOI: 10.17047/HADTUD.2017.27.1–2.114
- Siposné Kecskeméthy Klára: *Partnerség a békéért*. https://real.mtak.hu/13646/1/13646_real.pdf